

Barraca del turó de Comellats

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Turó de Comellats
Alçada: 560

Coordenades:

Latitud: 41.629
Longitud: 1.82094
UTM Est (X): 401787
UTM Nord (Y): 4609257

Classificació

Número de fitxa 08053 - 523
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVII-XIX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: La llosa de tancament està desplaçada i la paret lleugerament abonçada per les pressions que rep.
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08052A015000130000OJ
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dg., 07/05/2017 - 02:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada al vessant sud del Turó de Comellats, el més alt del municipi, de 559,600 metres d'alçada. Per accedir-hi cal enfilar-se fins el cim i baixar per entre la brolla una desena de metres. La muntanya de Montserrat queda al davant mateix. Es tracta d'una barraca integrada en el marge, excavada en el conglomerat, aprofitant un cap de feixa on hi ha un important aflorament rocós. La porta és obliqua al mur, per tant, orientada al sud, ben arrecerada del vent. El seu aspecte exterior és el d'una barraca de planta circular, però l'interior és irregular. Mesura 1,70 metres de costat per uns dos metres aproximats de fondària. La pedra emprada en la construcció és basta, sense desbasta. Els rocs més grossos estan situats a la part baixa i als brancals. El conjunt està calçat amb falques de pedruscall. Destaca la llosa col·locada al davant de la porta d'entrada i falcada amb rocs ben visibles, per evitar que l'aigua de pluja no inundi l'interior. Només hi ha una espitllera, orientada a l'oest, actualment tapada amb una pedra. La porta mesura 0,70 metres d'amplada per 0,90 metres d'alçada. La llinda partida, s'ha desplomat a l'interior de la barraca. El gruix dels murs és de 0,45 per l'exterior i de 0,80 pel que aguanta el marge. La presència d'un pi a la part superior de la feixa i d'un altre que creix al costat mateix del marge estan provocant un moviment estructural important. La llosa de tancament ha caigut, amb la qual cosa, fa perillar seriosament l'estabilitat.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 5551.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents. Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície. La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.

QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.

RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.

SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.

SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.

SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.

SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.

VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

